Број 269 У Новом Саду у среду 4. децембра 1902 Година XXXVII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за празником.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 нот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од нетка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издаје: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Појединн бројеви стају 10 потура.

Избори епархијских скупштинара.

Само у вршачкој епархији нису још били избори епархијских скупштинара. Но тамо не може бити сумње, како ће ти избори испасти. У вршачкој епархији је радикална странка за време саборских избора извојевала најсјајнију победу, па ће то без сумње бити и сад. Јер су избори за епархијске скупштине свугде показали, да је радикална странка од саборских избора напредовала.

Има епархија, као н. пр. бачка, где је радикална листа продрла у сва четири протопрезвитерата — једногласно. Разуме се, код световних изборника. У архидијецези имали су радикали већину у три протопрезвитерата од четири, а тако је било и у темишварској епархији, где су радикалне листе продрле у три протопрезвитерата од четири. У будимској епархији биће радикали у већини. У мохачком протопрезвитерату победили су радикали, у будимском је мешовито. У пакрачкој дијецези био је повољан избор, само у горњо-карловачкој је питање, које ће се решити на самој скупштини. Још увек изгледа, да ће тамо самостална странка према назадној имати већину.

Са народним поверењем може бити радикална странка потпуно задовољна. То поверење расте.

Кад узмемо у рачун, да су свештеници који бирају сами своје заступнике, изабрали у појединим епархијама и протопрезвитератима приличан број радикалних свештеника, поред свију ровења са многих страна, онда и у том погледу видимо окрет на боље... И као да није више далеко дан, кад ће и наше свештенство увидети потпуно, да само у правцу напретка и у друштву с народом могу да се развијају наше прилике.

Поред свега тога, могла се при овим изборима приметити појава, коју треба добро забележити. Као што је познато, при избору епархијских скупштинара, бира свештенство између себе једну трећину. Шта вреди та трећина, а уз то неколико вири листа, знало се и пре, али се то и опет могло видети сада на делу. Где год свештовњаци од четири протопопијата продреше само у три, тамо долази у питање читава већина

Из овога је јасно, шта смера онај предлог да и при саборским изборима бирају свештеници између себе трећину посланика. Та трећина износи 25, епископа с патријархом има 7, то је 32. И сад би од оних 50 посланика, које бирају световњаци, требала да продре назадна струја у само 9 срезова и онда је у незгодним приликама свршено са — автономијом. И онда би се још трубило, да је народ сит автономије, и ако је од 50 срезова, изјавио се у 40 — за.

При изборима за епархијску скупштину темишварску, догодило се нешто у кикиндском протопрезвитерату, што „Браник“ слави „као победу“. Разуме се, победа је у толико, што је тамо пропала радикална листа. Ал ко је победио?

То би и ми волели знати. Браниковци зацело нису. У Кикинди има једна клика без програма, у којој су већином назадњаци, као прота Влаховић, тамо су владиновци као Живко Богдан, тамо су осим тога људи без програма, правца начела... Тамо је и неколико либерала, али је њих најмање. Сви су се ти сложили против нове радикалне струје, јер им неда мира, смета им.

У Кикинди још никад до данас није вођена начелна борба. Тамо се нико није освртао на програме. Онде су остале из старог вармеђашког доба личности. Тима је незгодно, да програми буду више свега. И сви се они слажу, да се скрха радикална странка, која хоће да разбије кипове и да постави на место њихово програм.

Ти који су победили, звали су се како кад. Напослетку су узели на се име „српска странка“. То је било пред изборе за српски народни црквени сабор. На место сваког програма имали су једну девизу: — Ми нећемо ни у коју странку. — Њихов насилно изабрани посланик, отишао је поред свег тог у самосталну странку. Данас су се при изборима за епархијску скупштину назвали друкчије: „Народна странка“.

Није им ни остало друго, кад су своје име на првом кораку напустили. Програм нису изнели ни сад, као ни пре и као што неће ни после. То је клика, састављена из људи, којихоћедаимају личнаупливa, да могу радити увек по вољи, да се не морају освртати на начело.

Ту је клику помогао др. Љуба Павловић, јер је при избору заварао некоје радикалне бираче и одвео их у тај алмажански табор. Но о томе ће још бити речи.

И ми са наше стране сматрамо онај избор у кикиндском протопрезвитерату, као победу. Сад ће се бар онде потпуно расчистити ствар. А ако је игде потребно да се једаред сруше они кипови без живота, без програма, који су од увек заваћали свет, то је потребно тамо. И кад се што јаче поведе и онде начелна борба, онда ће бити крај и оним подвалама, којима се морају служити сви људи без програма. Јадници без програма не могу с програмом да одушеве народ, њима остаје једно, да га задобију за се с подвалама.

Њихова најновија подвала гласи и данас: Пропала је Јеремићева листа! Но, Јеремић није ни имао листе. Листа с којом су радикали гласали, састављена је на конференцији њиховој. Јеремић нити је био на тој конференцији, нити је био у тој листи.

Но — није нова ствар пред којом стојимо. Сад знамо на сигурно: ко је ровео против радикалне странке и ширио у потаји сплетке, а све под видом, да је и он радикал. И кад смо то дознали насигурно, то нам више вреди но — победа.

Свети ли се правда, или што друго?

Загреб, 27. новембра 1902.

Усљед лозинке: „Свој к своме“, а да Срби нису своји, него Власи, пада једна српска радња за другом, А ту су лозинку издали дошљаци и Јевреји — јер се Хрвати дају водити, куд је коме драго.

Било је говора у „Застави“, како и званични стеклиши прихватише ту лозинку „Свој к своме“. И споменусте и име Николе Хећимовића, равнатеља помоћних уреда кр. судбенога стола, који је, посље септембарских догађаја, оставио трговца Ћука, од кога је годинама повла-

ПОДЛИСТАК.

БОГ ДА МУ ДУШУ ПРОСТИ.

— Алшов!

— Адут!

— Добили смо, служите!

— Служимо!

(Тада би они што су изгубили скинули капе с главе, мешали карте, палили противницима дуван и т. д.)

Тако се непрестано говорило у стражари, где су седела четири стражара и картали се алшова. Сва четири су била гојазна, те су им подвољци красили вратове, а тако исто су им били угледни и навратци. Сва четворица су била раскопчана и ако је већ била ноћ, те кад би требало да су стражарили. У стражари је било врло топло, а пећ је још непрестано што но веле говорила својим старим говором, кад плам сагорева натоварено гориво. Осећао се и неки потежи задах, који је човека сећао на топлину и влагу, а који се вазда осећа тамо, где чистота није на своме месту. Често су ови чувари места потезали испод стола неки бардак и сваки би добро повукао, па се сав зацрвенио. Тада би малко одахнуо, па онда и опет продужили посао и почели би:

— Алшов...

— Адут!

— Добили смо, служите...

— Служимо!

Док се ово догађало у стражари, дотле је пред вратима стајао човек у одрпаном оделу. Био је то омањи човек, а изгледао је као да му је глава израсла из рамена и као да врата није ни имао. Да се боље видело, могли би опазити ово: Имао је прорећу плаву косу, као небо плаве очи, мало сабијен нос, поде беле усне, мале риђе бркове и увело лице. Из ока му се указивао зрачак светлости, и у томе се огледао бол и туга, па шта више, кад и кад се могло сагледати крајње очајање. Видело се да је млого патио и да пати, и то су они тренутци, кад дође до прелома... Стајао је баш до врата и час по преслушкивао, полазио к вратима, хватао за кључаоницу да уђе унутра, па се опет враћао. Видело се да се сам са собом бори, а та је борба била све то већа што је зима јаче стезала Дрхтало му је цело тело као оно прут, па су му почели светлаци испред очију, а за тим је осећао као неку несвестицу. Мислио је да ће ту пасти, па ово га је гонило напред, те је закуцао, али је одмах ступио унутра... Скоро нечујно рече:

— Добро вече!

— Бог ти добро дао, кажем ја да ће доћи, а ви кажете неће, па неће... шалио се један стражар.

— Шта ти тражиш овуда? питао је други.

— Е, шта, што и свака вуцибатина, рече трећи.

— Ко си ти? питао је бесно први.

Странац се примицао топлој пећи, па је све то већма дрхтао, чинило се да ће ући у пећ, те се није баш јако ни освртао на шаљиве и пакосне примедбе својих домаћина.

— Ко си ти бангалозу, поново је запитао онај трбушко, и то тако јако, да су му се ноздрве почеле снажно спуштати и дизати. На то се и путник мало освестио и онда скоро изумирући рече:

— Ја сам Лазар Бабић из М. па путујем у своје место да ме склоне, јер немам нигди никога и нигди ништа. Па сам доплео довде и сада не могу даље, па вас, браћо, молим, примите ме да се не смрзнем.

— Шта, Лаза Бабић из М.?

— Да, брате!

То је питао онај четврти стражар, па је онда устао и приступио путнику, који је непрестано дрхтао и гурио се око скоро усијане пећи. Посматрао је путника од главе до пете, па више за себе рече: Ни дај Боже онај човек, па онда продужи гласно:

— А познајеш ли ти мене?

— Не познајем! (Ово је рекао некако немарно, али се видело, да није рекао оно, што је мислио.)

— Ја сам Север Станчић, полицај из М., а сада сам полицај овде, знаш ли сада ко сам?

— Знам!

— Е, видиш, несретниче, шта си дочекао, а знаш како је ишло? Удариш нож у астал,

чио петролеум, па је прешао Будију, који је такође био окривљен као коловођа оних жалосних немира. Тај број „Заставе“, у ком је то изишло, поговара се овдје, да је дошао до руку бану, те је била нека истрага против Хећимовића, на којој се дјело доказало. Иза тога читамо у званичним „Народним Новинама“, да је Хећимовић на властиту своју молбу **умировљен.** Је ли то умировљење његово сљедило услед оног петролеума (?! Пр. ур. „Заставе“) или се на истрази испоставило можда што друго, што му је умировљење поспјешило, — не зна се.

Бан, који се са овим кораком хтео показати као праведан према Србима, вели у сабору с поносом, да ови догађаји нијесу ништа друго — но болест која је кроз 30 година тињала, и сад кад је избила, наступило је и опет нормално и здраво стање; па се чисто чуди, како ове расправе о индемнитету после таког догађаја мирно и достојанствено теку, а очекивала се је силна бука и немир. Е ако то није хладан туш клубашима, онда ја не знам како то да окрстим! Да се то само тиче клубаша, а не и српског народа, над чијом се главом почела ломити гранчица, не би ни ријечи рекли, него би преко тога питања прешли на дневни ред, као што је ево и српски бан прешао, — али кад се преко клубаша добацује то и српском народу, е онда, ако ништа друго, морамо констатовати, да ови чести немири избијају на површину само под његовом владавином, његовим бановањем, и да он на себи носи највећу кривицу за све ово што се догађа са српским народом и његовим светињама, јер није хтео да уреди српске ствари онако, како је то српски народ с правом желио, него је преко њих прешао на дневни ред. Рецимо, кад би уредио српски интерконфесионални закон, да буде православна равноправна са католичком вјером; кад би извојштио респектовање вајног српског закона о јавној употреби ћирилице, по којој се и данас гази; кад се подизању *српских вјероисповиједних* школа не би чиниле сметње и израдила им се сразмерна земаљска припомоћ; узаконио наш прави назив вјере „српско православни“ и емблем српскога народа: српску тробојку и т. д. — држим, да се непозвани дошљаци не би усудили чинити ове и оваке покоре, јер би онда морали рачунати и на законске посљедице, које би отуд имали. Тада би било и реда и рада, слоге и љубави између Срба и Хрвата, као народа, који је на словенском југу најближи и најрођенији. Дотле за све што се догодило, и оно што би се још догодити могло, понијети ће кривице бан, јер жезао управе данас је у његовим рукама, као и они који га сљедују.

С—в.

Нови Сад, 3. децембра.

Патријарх Георгије и калуђерски збор. Са поуздане стране добијамо вест, да се патријарх Георгије жалио влади, против закључка мајског сабора, који се односи на то да се манастирске земље издају под закуп. Патријарх Георгије тражи, да влада спречи извођење тог предлога.

Но ни то не беше доста. 26. новембра ове године био је у Крушедолу калуђерски збор. На томе збору су изнели предлог архимандрит Летић и професор Зеремски да калуђери упуте влади молбу, да се манастирска земља не издаје под закуп. То је све удешено у Карловцима и треба да буде потпора патријархове молбе.

Толико за овај мах! Нек се зна, шта опет снује патријарх Георгије, а биће о томе још опширна разговора.

Избори за епархијску скупштину темишварску.

Из арадског протопрезвитерата добили смо опширан извештзј како је текао тамо избор епархијскиг скупштинара. За скупштинаре изабрани су ови: Пера Лунгулов (Батања,) Јоца Бајић (Ђала,) Васа Влашчић (Срп. Чанад,) Јова Мандић (Св. Петар,) Лаза Русдика, Север Веселинов (Саравола,) Каритон Бирдаћ (Санад,) Сава Попов (Нађ Фала,) Ђока Белеслин (Сириг,) Сава Арсин (Варјаш) све радикали и Младен Пилић (ван странака.)

Свештеници су изабрали Јована Гавриловића (радикал), Јефту Петровића (радикал), Исака Дошена, Ставка Жупанскога, Милоша Чимкетића и Шандора Грујића (радикал). Учитељи су изабрали за свога заступника Стеву *Вукадиновића* (радикал).

Политички преглед.

Угарски министар у Бечу Донели смо да је угарски министар председник Сел био у Бечу, да се саветује о економским питањима. У недељу у 10 часова примљен је од краља, где је пробавио сат и по. Око подне примљен је од краља угарски домобрански министар Фејервари, поднео је извештај и обранбеним питањима. Сел је после тога подуже преговарао у министарској угарској згради са аустријским министром председником Кербером. За тим је посетио заједничког министра грофа Голуховског и с њима је дуже преговарао. Походио је за тим Кербера у председништву аустријског министарства. За тим су се опет оба министра председника састали у згради угарског министарства и дуго саветовали. Том саветовању присуствовао је и угарски министар око краљеве особе гроф Сечењи. У вече се Сел муњевитим возом вратио у Будимпешту, а министар Фејервари сутра дан.

Из Старе Србије и Маћедоније Из Призрена стижу узнемиравајући гласови. Пре неколико дана у Призрену је затворена чаршија. Повод је овоме атентат на познатога виђенога мусломана Шериф ефендију. По наговору Рустема Кабаша, познатога српскога вулумџара, неки Арнаути напали су из пушака на Шериф ефендију. Срећан случај учинио је да Шерифа ни једно пушчано зрно није погодило. Сутра дан по овоме слегло се у Призрену четири стотине Арбанаса, који су тражили атентатора. Чаршија је одмах затворена, власт је морала да употреби војску, те је повратила мир. Овде се рачуна да је ово све привремено и да могу искрснути озбиљнији немири. — Из Скопља јављају: Данас се очекује долазак новога рускога консула Шчербине, који ће за три четири дана отићи одмах у Митровицу. У добро обавештеним круговима говори се, да ће у Митровици проћи ипак све на миру.

Француски министри на путу. Министар рата путује и на своме путу држао је у Луевилу говор, у коме је напоменуо, да је морална дужност француског официра, да штује републиканске установе При откривању споменика Еркману, рекао је министар, да ће Лотринђани вазда бити јунаци као што су били у доба Еркмана те да ће знати поштовати републиканске установе и бранити интересе отаџбине и још је министар наговестио, да ће се бринути о судбини простога војника, који не ступа напред зато да се прослави, него, који ступа напред из чисте љубави према отаџбини.

Министар марине Палотан држао је говор у Дренбургу, и рекао је да је његов идеал вазда био: братство свију народа. Но поред свега тога ће као министар чинити све оно, што част француског оружија и француске заставе буде захтевала.

Бурна седница немачког сабора. У прошлом броју „Заставе“ има брзојав, да је немачки сабор усвојио нови закон-

---

па се вуче пиће к'о вода, а кецаши свирају као да су се помамили, а сад?

(На ово је путник уздануо, па се страшно стресао. За себе нечујно рече: Пијео си и попио све ти са теби равнима, којима сам тада био Лакан, а сада сам скитница. Знаш ти то све угурсузе па што питаш?)

— Море, да тај гост не распе овуда јечам? — овако рече онај први стражар, па пљуцну.

— Та то може бити — прихватио је други.

— Ха, ха, ха, ала би то био пос'о па да однесемо и нашим ружама (мислио је њихове боље половине).

— Е, то ти је, почео је први, овде сме да дође свака битанга, и то ти је власт, која тако што трпи...

Путник је тешко уздахнуо, па су му се скотрљале у недра две крупне сузе, а после су врцале сузе непрекидно. Он је угушавао сваки гласак, па му је све теже и теже бивало, тако, да је мислио ту је крај... Као каква муња пред умним очима му се указала прошлост, сетио се свега онога што је починио, сетио се разврата, који му је његово лепо имање прождерао. Сетио се своје мајке, која га је сузним очима молила, да се врати на прави пут, која га је заклињала очевим гробом да не чини зло, па је осећао све већи и већи терет. Почео је као у буни говорити, па онда гласно рече:

— Ах, моја мајко!

— Да, да, сад мајко, а пре? прихватио је познати полицај.

— Хајд' да продужимо — рече други.

— Хајд'!

— Алшов...

— Адут!

— Добили смо, служите!

— Служимо!

Тако је то ишло непрестано, а гост се међу тим био мало разгрејао па је мало заспао, но спавао је као у неком бунилу. Па је поново спомињао своју мајку и тражио од ње благослова, опроштаја... Један полицај се осврнуо, па ђаволасто добаци својим друговима:

— Море лагано говорите, да не пробудите госта, ха, ха, ха!

— Да, да, треба пазити прихватили су му другови и намигивали један на другога.

Полицаји су и даље играли, а Лазар Бабић се мучио, па се био потпуно прибрао и мало подигао главу, па рече:

— Браћо, дајте ми кап воде!

— А не би ли боље било мало мученице? рече један полицај.

— Мало воде браћо, мећем Бога на вас.

— Хајд' Севере, иди послужи твога »лацмана«, рекоше полицаји, и међу тим су непрестано намигивали један на другога.

Север је у пола био обрнуо главу, а кад је видео госта, то му се у истини некако стужило. Овај је био на њега упро свој замућен поглед из кога је извиривао бол, лице му је дошло бледо-жуто, усне помодриле, а нос се некако продужио. Овај изглед је поразио и окорелог полицаја, те је устао и додао овоме јаднику воде, који је некако халапљиво пио. Вода је чисто у тело му падала, па је све то некако одвратно долазило, тако да се полицајац био згрозио...

Путник је за тим мало завалио главу, па рече:

— Севере, 'оћеш ли ме нешто послушати? (Ове речи је изговорио тешко и испрекидано.)

— Хоћу!

— Кажи мојим негдањим »пајташима,« да чувају своје имање и своје здравље, ако га још имају, да не прођу к'о што сам ја прош'о. Ви'ш шта сам дочек'о, а то је тешко, Севере, здраво т е ш к о...

За тим му је глава клонула на груди, очи су му се и већма замутиле, па је онда отпочео ропац. Север рече:

— Људи, овај умире...

— Шта?

— Умире!

— Брже по доктора...

Север је отишао по доктора, али га није нашао, него је довео бербера, а овај достојанствено запита:

— Хоћете ли да му метем купице, пустим крв или му вадим зуб?

— Та спасавај ако можеш, па шта било!

— Незнам!

У томе је други полицај дошао с лечником, који кратко рече:

— Умр'о је.

Полицаји су се згледали па у једанпут рекоше:

— Бог да му душу прости!

С. А—ћ.

ски предлог о царинској тарифи. Борба је била испрва велика и седница је трајала пуних осамнаест и по сати. Још до поноћи је опозиција водила огорчену борбу против првих §§. тог предлога. Тек око 3/4 2 примљено је прво оделење. Но тада је предложено ипак да се остали §§. сви ђутуре узму у расправу. Сингер је на то тражио да говори о пословним законима, но председник Балестрем не даде му реч. Социјалне демократе бурно су на ово викале: пфуј! но предлог је ипак већина примила. Тиме је насилно сломијен отпор опозиције. Сингер је у три маха позван на ред и брзо је за тим усвојено и треће читање и тиме коначно и предлог о царинској тарифи, и то са 202 против 100 гласова. Опозиција је из једног грла викала: Пфуј! Срамота! Насиље! — Цар Виљем је сутра дан примио грофа Билова, државног канцелара, честитао му на успеху и подарио му велики ланац хохенцолерског реда. Одликовани су и државни секретари. Саски краљ је брзојавно честитао Билову овако: Од срца желим среће вашој екселенцији што је примљен царински предлог и вашем успеху, који сте у том постигли.

Немачки сабор је после ове бурне седнице одгођен до 13. јануара п. н.

Рат са Венецуелом. Енглески и немачки убојни бродови већ су отпочели борбу. Први је судар био код Пустро Кабелоа. Како Венецуеланци нису хтели да издаду заплењени енглески брод, енглеска и немачка флота отпочеле су да бомбардују царинску зграду и насипе. Венецуеланци су одговарали, но убрзо су паљбу обуставили и издали енглески брод. Код Ђаура такођер стоје енглески и немачки бродови спремни за борбу. Њима се придружила и талијанска флота, која такођер хоће неку одштету за своје поданике у Венецуели. Овде ће по свој прилици при првом судару доћи и до крви, јер је ту утврђена венецуеланска војска.

Најновије вести су ово: Њујорк: По јучерашњим брзојавним вестима, које су стигле из Пустро Кабела, јављају, да су бродови немачки и енглески отпочели паљбу против тамошње царинске зграде и насипа. Венецуеланци су иза насипа почели одговарати, но одма за тим брзо паљбу обуставише. У вароши нема штете. — Из Ма Ђајра јављају: Становништво је пустило на слободу енглески брод, који је било заплењено. — У Париз је из Каракаса стигла вест, да је заповедник талијанске крстарице „Ђовани Бушан“ изашао на обалу, и то на молбу енглеске и немачке флоте, да преговара са венецуеланским властима. Власти у Ђајру пустили су на слободу енглеске и немачке поданике, пошто су енглески и немачки бродови своје топове упрли на царинарницу и једно је оделење енглеских стрелаца сишло на обалу. У близини Ла Ђајра стоје 3200 добро оружаних венецуеланских војника. Венецуеланци бојкотирају енглеске и немачке трговце. Немачки брод „Винета“ заплењио је венецуеланski топовски чамац, када је овај напустио Гваоту.

Из Вашингтона јављају, да је Русвел председник сдружених америчких држава саветовао са америчким државним секретаром Хајом и да су се сложили у томе, да се сдружене државе не уплету озбиљно у овај спор, осим ако не би наступили какови неочекивани замршаји.

ДОПИСИ.

Из **Банатског Потисја.** *(После избора епарх. скупштинара у епархији темишварској.)*

Прошле недеље обављени су избори скупштинара за епархијску скупштину темишварску. У те изборе је отворено ушла народна радикална странка, и ушли су разни људи са разним интересима против радикалне странке. Избори су се свршили овако: Свештеници су свуда бирани у назадном правцу и једвали је који изабрат напреднији човек.

Догодило се оно што се догодило и пре тридесет година, ма да је ту данас и богато искуство, које је требало многоме да послужи као светило. Световњаци су у три среза: бечкеречком, темишварском и арадском бирали чланове радикалне странке, а у кикиндском срезу су бирали мешавину. У тој мешавини има: народњака, владиноваца и алмажановаца либерала. Поред свега тога не би продрли ни онако удружени, да није др. Љуба Павловић завео један део радикалне војске. И не чудимо се ни њему, колико овим другим. Сад се многи кају алдоцне.

Та изборна листа је верна слика и прилика оне војске, која данас хоће да заузме положај према радикалној странци. Но ствар тако стоји, а ми морамо рачунати са чињеницама, те онда пођимо даље. Друга је чињеница то, да ће се све ово опажати и у скупштини, а трећа је чињеница опет то, да су у кикиндскоме протопопијату неки чисто поштени радикали просто заведени.

Као што је речено, све ће се ово опажати и на скупштини, која ће се ускоро састати у Темишвару, па пре тога важног састанка ваља напоменути ово: Радикална странка има свој автономни програм, који обухваћа наш црквено просветни живот, наш економски живот и школу у свима њеним странама. О томе програму је било доста говора, па сада нека је примећено толико, да су се пред тим програмом и противници поклонили. Ако би се тај програм извео, то би се народна добра употребила и на одржање народа, смањивањем његових данашњих грдних терета, а одржавањем и унапређивањем оних установа, које су нужне за народни свестрани напредак. Противници свега овога могу бити и противници радикалне странке, али онда ред и мушки понос траже да се то отворено каже народу, који свакако треба да има главну реч у пресуђивању овако важних питања.

Но пустимо ствар остварења овога програма нека иде својим током, а овде нека је додирнута једна важна чињеница, и ево каква: Горњи чисто народни програм може потпуно послужити правој сврси, ако се ствари према њему удесе и наниже: по епархијама, протопопијатима и опћинама. У томе погледу још највише има посла баш у темишварској епархији, па с тим треба и рачунати. Радикална странка је и рачунала, те је и за ту епархију, према своме автономном програму, пред изборе истакла програм, који се на ово своди:

Има се средити писарна и извршити што је неизвршено, па се на ту цел мора раденичко особље изменути, рашчишћавање рачуна од епархије до опћине, и поглавито: рашчишћавање рачуна о народним имањима, саборских трошкова и верозаконскога приноса и рачуна *о залишним сесијама*. За тим долази важно питање, а то је: да се сва имања грунтовно *рашчисте*, па и имања манастира у епархији, а манастир Ходош да се поврати и отштета потражи. Да се питање парница са Румунима начисто изведе, те да се више не догађа што се догађало и што нам је нанело толику штету. Напослетку долази питање школа, које се већ у дванаестом часу, морају обезбедити било оснивањем школске матице било сталном приномоћи, тек се изнуреном народу мора помоћи.

Кад би се све ово извело, а извести се може, то би био изведен и један угледан део автономног народног програма. Та је странка све то у темишварској епархији заступала, а што све то није извела криви су били њени противници. Ти су тако рећи вековима седели у управи ове епархије и све те нереде чинили, но кад би се то све сад чисто расправило, то би и за њих значило смрт. Дакле сасвим је природно, да ће они бити противни увођењу реда у свима горњим правцима. С тога су се и лаћали при избору свакојаких средстава, те су заваћали људе и под радикалном заставом радили против те заставе.

Но ми ово и неизносимо ради тих, него износимо ради заведених и изабратих радикала, те им мећемо на срце ово: Они су заведени и гласали су за туђу листу у Кикинди, те су противници радикалне странке и најсветијих народних интереса добили већину, то се даје разумети, али кад су сада начисто, то им је света дужност да у скупштини заузму своје место у редовима радикалне странке, те да се горњи програм за темишварску епархију изведе и тако повесничка дужност изврши.

Мислимо да је ово јасно и отворено.

П—а.

Калуђерски збор.

Биће већ 8 дана, како је био у манастиру Крушедолу збор фрушкогорских калуђера. И нико ништа! А о том збору тешко је писати само то, шта тамо није било, а шта је било о томе је врло лако написати извештај. Н. пр. могу вам сигурно јавити да је ово била једнодушна жеља свију присутних:

1.) Да се манастири преведу грунтовно на настојатеље.

2.) Да се калуђери ослободе од дангубног вођења рачуна, јер имају идеалнију цел. А ако се рачуни баш морају водити, онда:

а) Да се армирају манастири са Круповим топовима, са којима да се дочекају којекакве ревизионе комисије. (Јер само са пушкама, не ће се моћи досадити радикалима.)

б) И поред тих топова, да манастири буду дужни полагати рачуне само на дан 30. фебруара сваке године.

3.) У интересу јаче штедње, да не мора бити толико квита, као до сад. Јер на сваку квиту треба биљег. До сад само издатци испод 5 фор. нису требали признаницу, а од сад да треба квита, само за издатке од пет пути пет форинти.

4.) Да се не би више којекакве новине тужиле, откуд неки манастир потроши годишње на рен 300 форината, треба метути у рачунбар и за 10 хиљада форината — кренвиршталe.

5.) Да се у средини фрушкогорских манастира подигне женски манастир. А подстрекач те мисли, професор Милутин Јакшић, да се у знак захвалности именује у том манастиру за доживотног — исповедника.

6.) Да се манастирске земље не издају под закуп. А ако већ мора бити, онда да се од Његове Светости, патријарха Георгија, изиште план по коме је он издавао у своје време под закуп земљу манастира Бездина — Јовану Герлиху.

Може ми неко рећи, како не могу доказати да је баш овако било. Ал то ми не може нико рећи, да ово није извађено из душе учесника манастирске скупштине.

Вести из места и са стране.

Позив на претплату. 1. децембра о. г.

отварамо нову месечну претплату на „Заставу“. Цена је на месец дана 2 круне 40 пот. Уједно учтиво умољавамо наше пошт. претплатнике којима крајем новембра истиче претплата, да изволе исту за времена, за месец децембар обновити, како не би у шиљању листа до прекидања дошло.

Администрација „Заставе“.

Расцеп у либералној странци у Србији. Либерална странка у Србији поцепала се коначно у два табора. Један табор воде Авакумовић, Вл. Јовановић, Стојан Гибарац и Воја Величковић. А други: Сима Несторовић, Јеврем Андоновић, Живојин Величковић. Авакумовићева фракција има у својим рукама „Српску Заставу“ и решила је да опонира данашњој влади. Друга либерална партија издаваће лист „Српска Независност“ и решила је, да не опонира данашњој влади“ по сваку цену, него да још сачека њен рад и да задржи у тој ствари одрешене руке.

Помоћ руска Старо-Србијанцима и Мађедонцима. Петроградско словенско друштво закључило је, да пошље помоћи пострадалим мађедонским бегунцима 600 рубаља, а Старо-Србијанцима, чије су куће Арнаути попалили 4000 рубаља. Руски листови хвале петроградско словенско друштво, што се сетило потлачене и страдајуће браће у Старој Србији и Мађедонији.

Католицизам у Мађедонији. Католички пропагатори преплавили су Мађедонију. Просипају силан новац, употребљују све, да католицизам тамо прошире, а власти им не чине никакве сметње. Мора се признати да доста и успевају у свом послу. У Скопљу је на свечан начин освећена недавно католичка црква. Освећење је извршио католички бискуп Прокша из Призрена. На ову славу били су се слегли врло многи католици из близине и даљине. Присуствовали су и аустријски и талијански конзули. Бискуп Прокша држао је дуг пропагаторски говор и узносио је значај католичке државе за цивилизацију и много је говорио о тежњама св. папе. — Многи Мађедонац бега под окриље католичанства, јер је тада сачуван од прогањања и зулума, пошто га штите аустријски, талијански и други конзули. Православни су на жалост изложени сваком прогањању, једино још што их штите руски заступници.

Раденичка школа у Панчеву. Добротворна задруга Српкиња панчевачких решила је у својој седници од 24. новембра т. г. да отвори раденичку школу. Црквено-школска скупштина је у својој седници од 17. нов. т. г. једногласно решила да ту школу потпомогне новчано и да се има од

1. јануара 1903. год. отворити. У горњој седници задруге Српкиња прочитан је нацрт задружних правила, који је с малим изменама усвојен.

По тим правилима цел је школе, да научи сироте девојке: шити, кројити и вести, те да као домаћице после могу те послове у својим кућама самостално радити. У школу се примају редовне и приватне ученице. Редовне ученице уче бесплатно а приватне плаћају 6 круна месечно. Једне и друге добијају оспособљење тек после три године редовног учења кад испит положе. За тим се исносу појединости: о науци, раду, уписивању, испиту и дохотцима од рада. Утврђен је прорачун са 1500 кр. за издржавање ове школе. За учитељицу је постављена Марија Ифијановић, која је свршила државну стручну индустријску школу у Загребу.

Упада у очи то, да се нигди не каже какве ће се сироте девојке примати у ову школу дали само Српкиње, или и друге сироте девојке? Ово треба расветлити да не буде као са Рацковићевом школом у Кикинди.

На догледу светлих празника. Наши божићни празници су тако рећи на догледу па се ту жури и старо и младо, богато и сирото, да спреми за светле празнике што је нужно за живот, да се свако осмочи, занавља се кућа, узимају се поклони и т. д. Ово све су спремили Срби трговци, који знају шта српским православним кућама треба и како треба. Па, према томе, треба да сваки буде своме свој, те да све то узима код Срба трговаца од којих и ми с правом очекујемо да чине своју дужност кад треба, као што су и чинили.

Исхрањивање сироте деце. У престоници је уређена кухиња, која спрема и издаје бесплатно млеко и сир тој деци. Како је зима почела немилице стезати, то су и ове малише навалиле са свију страна. Прошле недеље је издато 14.860 порција. Упада у очи да ова сиротиња долази из најудаљенијих крајева вароши по млеко, из чега се види, да је и нужда дошла до врхунца. Посао око спремања и раздавања млека имају у својим рукама најугледније госпође.

Српском народу. Читамо у Београдским листовима: Умољени смо да дамо у јавности овај апел на српски народ: „Срби у Сјеници, у новопазарском санџаку, које ни турске мартинке, ни арбанашки јатагани, пи Калајеве ујдурме, не могоше са огњишта отерати, дванаеста је година како зидају цркву и још је нису довршили. *Све што имадоше, српске* крвопије разграбише им, али су опет решени да створе богомољу. Сјеничани су сва материјална средства исцрпили око зидања ове цркве. У том циљу у Београду је образован и одбор за прикупљање прилога и од данас ће опупомоћени повереник, који је снабдевен са потребним документима, почети прикупљати прилоге. Помозите, слободна браћо, својој заробљеној браћи“.

Пуковник Јанков. Бугарска полиција је задржала у Цариброку познатога пуковника Јанкова кад се враћао из Београда. Јанков је водио последњи устанак у Маћедонији. Тим поводом је пуковник Јанков упутио кнезу Фердинанду депешу ове садржине: „Полиција ме задржа овде. Што ми не учини српска полиција, то учини полиција слободне Бугарске, за коју сам још као дете проливао крв, борећи се за њезиру слободу. Сажаљевам, што слободном Бугарском управљају министри, који срамоте њезино име и народну част. Не тражим заштите“.

Наименовање судија. Највишом одлуком наименовано је више судија а међу овима има и Срба. Наименовани су ови: За судије код краљевске табле у Колошвару наименовани су: Др. Владислав Јурковић и др. Јулије Пап, а за судију код темишварскога суда наименован је др. Никола Пеша.

Пороблене цркве. Из Бузјаша јављају да су тамо пороблене цркве, и то, две српско-праославне и једна унијатска. Прво је пороблена српско-православна црква у Бузијашу и однете су све сребрне и златне утвари као и милостиња у готовом. За тим је пороблена у Силашу српско-православна и унијатска црква. Однесене су такођер утвари и неколико стотина круна готовога новца. За харамијама трагају власти, но до сада без успеха.

Отпуштени раденици. Два раденика Крупове радионице у Магдебургу, који тамо шеснаест година раде, отпуштени су, а отпуштени су зато, што нису потписали поздрав цару Виљему. Овај се глас био разнео, те је „Напредак“ брзојавно питао шта је у ствари. Отуда је истинитост вести потврђена и горњи лист вели, да ће од сада на немачке раденике с презрењем гледати кинески Куни и индијске парије.

Јунаштво једнога пастирчета. Из Великога Варада јављају о овоме чудном догађају: Флоријан Бенцикон из Њарсега је снажан дечко. Једне ноћи је чуо неко снажно шушкање, те је отишао да види шта је. Но тек што се указао, јурнуо је на њега снажан курјак и хтео је да га спопадне. Међу тим је њега пастирче једном руком спопало за гушу а другом га је било у главу тако снажно, да је курјак напослетку крепао.

Солијалистички покрет. Новопештански радници су одржали своју скупштину у којој је било око 200 раденика. Скупштина је мирно текла и мирно се завршила а тако су се раденици и разишли. Било је три говорника, који су говорили против подизања цивилне листе, подизања броја војника и закона о исељавању. Напослетку је једногласно донесена резолуција, којом се у сва три правца протестује.

Зима. По извештају министарства за земљорадњу стоји ово: Стање леда на Дунаву и споредним рекама је непромењено од недеље. У суботу је Дунав у Будимпешти нарастао на 4 с. м. а у недељу је порастао на 12 с. м. Сада се лед опажа већ и на Сави. Температура се одржава између 20—25 степени Целзиуса.

Живинарске задруге у Ирској. У Ирској се почела велика пажња поклањати живинарству. По извештају ирског пољопривредног друштва до сада је основано 16 таких задруга које имају 1700 чланова. Цел ових задруга је да поправи прилике живинарства у Ирској, нарочито да уреди двоје и то прво, разумно одгајање живине, па онда бољи промет и обилатију прођу. По томе извештају су ове задруге имале великих незгода али 1898. године је ирском народу ова зарада донела 54.000 марака. Но од то доба обрт је све то већи, па је онда природно, да је већа и зарада. А да би обрт био и већи, учињено је све што треба па да се отклони оно, што је послу сметало. Пре свега уређено је оно, што се односи на трговину с јајима, и то: пре свега јаја не стоје дуго да су непрестано свежа, па се онда у дрвене сандуке и струготине од дасака пакују. Установљене су централне станице за извоз јаја да ни тамо не би роба дуго стајала. Поред тога, да би извоз јефтиније стао, што много значи у таваковом послу. Све је удешено и за живину, одгајање, гојење, опреме за извоз, олакшице при извозима с погледом на цене. Па кад све то пође надају се подузетници великом успеху, јер Енглеска издаје на страну око 90 милиона марака за јаја, а где је оно, што се изда за живину. Од ове своте би велики део пао на Ирску.

Против двобоја. После смртоносног двобоја у Сомбатхељу, тамошњи лечници су дали поштену реч да више неће ни при једном двобоју учествовати. Овим хоће дакле двобојима да стану на пут, а хоће ли се те постићи? Мегданџија Ђорђе Стидер се обратио на адвоката д-ра Стетлена да се прими заступства у његовој ствари.

Светска изложба у Осаки у Јапану. У Осаки у Јапану ће се 1903. године приредити светска изложба. Управа државних жељезница јавља, да ће имати путне олакшице сви они који ову изложбу посете. Тамо и натраг ће моћи путовати у пола (50 постотака јефтиније). У осталом и овом приликом ће се применути опће одредбе за путнике и пренос робе при пренашању предмета за изложбу.

Пчеларима на знање.

Од 1. јануара 1903. године издаваће и сву администрацију »Српског Пчелара« узети у своје руке »Српска Пчеларска« задруга у Руми«. Чланови утемељачи, који плате једном за увек 50 круна и редовни чланови, који плаћају годишње чланарине 6 круна, добиваће »Српски Пчелар« бесплатно, иначе је цена листу 6 круна или 6 динара годишње. Лист ће и на даље уређивати г.г. Јован Живановић и Иван Маширевић и излазиће у истом облику али боље илустрован.

Умољавају се сви, који ма у каквој свези стоје са »Српском Пчеларском Задругом« и »Српским Пчеларом« као органом њеним, да све што се тиче администрације шаљу управи „Српске пчеларске задруге“ у Руми, а само оно што се тиче уредника, треба слати на уредништво „Српскога Пчелара“ у Карловци.

Члановима, који до краја о. г. не уплате дужну чланарину а тако исто 1 круну у име 3 последња броја, којима је попуњена 1902. година, обуставиће се шиљање листа, а дужник безобзирно тужен бити.

Управа
српске пчеларске задруге у Руми.

Тајник: **Марко Шаула** с. р. парох румски.

Председник: **Др. Јован Шевић** с. р. кр. јавни бележник и нар. посланик.

Трговина.

НОВИ САД, 3. децембра 1902. г. Пшеница пште квоће нова 7 фор. 60—70 н. Пшеница средња 7 ф. 30—50 н. Пшеница лакша роба 7 ф. ——— н. Пшеница 6 ф. 30—50 н. Јечам 5 ф. 70—80 н. Зоб 6 ф. ——— н. Кукуруз у зрну стари 6 ф. ——— н. у зрну нови 5 ф. 20—50 у клипу — ф. ——— н.

Маст 64 фор. Сланина сува 62 фор. дебела сланина 62 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки 40—41 нов.
„ средњи . . 38—39 нов.
„ лаки . . 35—37 нов.
Све од 1 килограма.

Теоци . 34—36 нов. по клгр.
Јагњци ——— по пару фор
Овци . 8—16 по пару фор.

*

Стање воде под Новим Садом.

2. новембра било је . . . . . 0·67 мет.
3. новембра било је . . . . . 0·86 мет.

*

До закључка листа нисмо добили због закашњења жељезнице будимпештанску пошту, те нам није стигао ни берзански извештај.

*

БУДИМПЕШТА, 16. децембра п. р. (Извештај Р. О. Раичића са Будимпештанског центр. трга за жив. намирнице.)

ВОЋЕ. Јабука; довоза нема услед јаке хладноће, потражња слаба. Продаје се: крупна кисела 16—23, мешана 12—16, стона прима роба 22—50, ужичка и колачарка 22—30. Турска пробрана 35 до 44 круна 100 кг.

Крушка. Масларка ——— какичка 10—12, зимкула 9—11, круна 100 клг. Тражња никаква.

Ораси: Посао све слабији. Српска роба 30—38, румунска 38—46 круна 100 клг.

Живина; довоз је усљед јаке хладноће ограничен, тражња доста јака, изглед на добар посао. Српска: кокошке младе 1·50—1·90, кокошке старе 1·80—2·30, пловке 1·70—2·—30, гуске 3·90—4·80, ћурке 4.60—6. Домаћа: Кокошке младе 1·70—2·40, кокошке старе 2·20—2·80, пловке 2·20—3·—, гуске 4·40—5·20, ћурке 5·——7·— Продаја на велико у пару.

Јаја. Српска роба 98—104, домаћа 100—112 круна оригинални сандук (1440 комада.)

Атреса за телеграме: **Raičić, Budapest**, Атреса за пошиљке робе: R. O. Raičić, Budapest. Centralmarkthalle.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. М. Г Мехала. — Покушајте поново, па онда још једаред. И после свега тога, ако буде потребно, почните — изнова. Видићете да мора ићи. Да учинимо оно што би Ви желели, држимо да немамо права.

Књижевни прикази.

Уредништву су приспеле на приказ:

Мала Библиотека. Свеска 36., 37. и 38. У Мостару 1902. Издање и штампа издавачке књижарнице Пахера и Кисића. Цена свесци 30 потура.

Јуначке народне пјесме. **Бој Срба с Татарима** под царем Лазаром, за светковину и старевину српску. Прибиљежио у Босни Милан Обрадовић. Загреб. Српска штампарија (деоничарско друштво). 1902. Цијена 20 потура.

Календар Пере Манојловића за годину 1903. Београд. Издање књижаре Велимира Валожића Цена 20 потура. Година 1903. као што изгледа донеће нам већ с почетка јануара врло јаку хладноћу, која ће још и фебруара да потраје.

Пролетњи мразеви прете од 28. апр. до 3. маја.

Суша ће вероватно наступити већ око половине јуна (после јачих киша 12. и 13.) и трајаће с једним прекидом око 11. јула све до Преображења.

Септембар биће доста кишовит ка и прве седмице октобра. — Новембар и декембар биће саразмерно благе температуре. У погледу с успевањем пољских усева, изгледи су за јечам, пшеницу и овас много повољнији него за кукуруз па и за саме винограде. Плутонске силе, ако се у широком свету у јачој мери буду осетиле могу се понајпре исчекивати од 4—8 септ., 23. марта и пред Спасовдан. — Ово је у главномо, иначе има у овом календару прорачуњено по Фалбу какво ће бити време.

Српски књижевни гласник. Књига VII. Уредник Богдан Поповић. Излази у Београду 1. и 16. сваког месеца у свескама од пет табака. Цена на годину 18 круна.

Врач погађач. Број 22. Власник и издавалац Сима Лукин Лазић. Излази двапут месечно. Цена на годину 8 круна. У Новоме Саду, срп. штампарија дра Св. Милетића.

МОЈ САПУТНИК.

ПРИПОВЕТКА (3)

МАКСИМА ГОРКОГА.

(Наставак.)

III.

Стигосмо у Крим. Прођосмо Симферопољ и ударисмо правцем Јалти. Ишао сам ћутећки, дивећи се овом чаробном делу земље, коју је море љупкало са свију страна. Кнез је уздисао, јадиковао и бацајући жалосне погледе око себе, трудио се, да свој празан стомак испуни сваковрсним јагодама. И не познавајући њихов рањиви састав није увек испадало најбоље и често ми је очајним смехом приметио: „Ако ми сад цела унутрашњост испадне, како ћу онда даље ићи? Ах, реци ми, како?“

Још нам се није пружила прилика да што заслужимо, и како не имадосмо ни пребијене потуре да купимо хлеба, морали смо се хранити воћем и надом у будућност. Шакро ми је већ почео пребацивати, због мог лењовања, и што ја, како он рече продајем зјала. У опште почео је већ да ми бива досадан, највише ме је мучио својим причама о свом чудноватом апетиту. Излазило је, да је после доручка у 12 часова, при коме је појео једно „мало јагње“ и попио три флаше вина, већ у подне у 2 часа, без икаква напора, још ово ручао: три тањира „чахатбила“ или „чихиртма“, пуну чинију пилава, читав шампир (ражањ) шашлика, „толме“ колико хоћеш и још многе кавкаске слаткише, а при том је могао вина пити „колико ја хоћу“. По цео дуги дан причао ми је о својим гастрономским наклоностима и знању — причао је шушљетајући, ватреним очима, показујући зубе и шкргучући с њима. При том је јасно гутао пљувачку, која је при његовом лепом говору обилно прскала из устију. У таковим приликама бивао ми је одвратан, и то нисам могао од њега сакрити.

Једном сам, близу Јалте, изнајмио себе у једном воћњаку, да очистим овај од сасечених грана. Узео сам дневницу у напред и купио сам за читав полтиник (50 копека) меса и хлеба. Цео куп предао сам Шакру, који је баталио посао под изговором да има главобољу. Када сам се ја један час касније вратио, осведочио сам се, да Шакро није прекорачио границе истине, кад је причао о свом апетиту. Од целог купа није остала била ни мрвица. То није било другарско дело; али ја сам ћутао — као што се касније испоставило на свој рођен јад.

Шакро је приметио моје ћутање и служио се њиме на свој начин. Од то доба је однос међу нами постао са свим особен и супротан. Ја сам радио, а он се извлачио од посла под сваковрсним изговорима, јео је и пио и — кињио ме.

Ја нисам Толстојевац. Било ми је у исто време и жалосно и смешно, да гледам тог здравог обешењака, како ме гладан као курјак гледа, када сам се после свршеног дневног посла враћао к њему, а он ме исчекивао у каквом сеновитом закутку. Али ме је још више болело и вређало, да ме иза моји леђа исмева, што радим.

Смејао се, што је научио на просјачење, и што сам у његовим очима изгледао као плашљива тица. Када је започео да просјачи, стидео се од мене, али касније кад смо се приближили једном татарском сеоцету, пред мојим очима почео се спремати на просјачење. Ослањао се јако на једну палицу и повлачио је ногу, као да осећа велике болове у њој, јер је добро знао, да тврдице Татари неће да уделе здравом момку.

Свађао сам се с њиме, изнео сам му како је то срамно што ради — он се смејао. — „Не могу да радим!“ рече ми на просто.

Добијао је само врло јадну милостињу.

У то сам доба почео побољевати. Пут је из дана у дан бивао све напорнији а моје опћење са Шакром све теже. Сада је већ отворено тражио, да га ја храним.

„Ти ме водиш? Па води ме! Зар је могуће, да тако далеко идем? Ах! Ја на то нисам научен. Могу од тога умрети! Што ме мучиш? Што ме убијаш? Кад умрем шта ће онда да буде? Мати ће плакати, отац ће плакати, пријатељи ће плакати! Колико ће бити суза?“

Слушао сам те речи, али се нисам једио. Тада се поче у мени рађати особена мисао, која ме је гонила, да све то сносим. Дешавало се, да сам ја, кад је он спавао, седео поред њега и гледао у његове мирне непомичне црте, па обузет неком слутњом, сам себи говорио: „То је мој сапутник .. сапутник...“

И у мојој свести покренула би се кад и кад нејасна мисао, да Шакро употребљује само своје право, када се тако свесно и дрско служи са мојом помоћу и старањем. У томе захтеву скривао се карактер, снага. Подјармио ме је а ја сам попуштао. проучавао сем његове црте, пазио сам на сваки покрет његове игре са цртама и гледао сам да себи преставим, како ће и кад ће престати у процесу да насилно подјармљује страну особу. Али он се при томе осећао врло добро, певао је, спавао и исмевао ме, кад му је била воља за то.

По некад смо се растајали на два три дана и ишли разним путевима, снабдео би га тада лебом и новцем, кад сам имао, и рекао би му, где да ме чека. И када би се опет састали он који ме је зловољно и срдито пратио, изишао би ми тако победоносно и радосно на сусрет и обично би смејући се рекао: „Већ сам мислио да си побегао сам, да си ме напустио. Ха, ха, ха!“

Ја би му тада дао да једе, причао би му о лепим пределима, које сам видео. И једном, кад сам му говорио о Бакчисарају, причао сам му том приликом о Пушкину и изнео му по нешто из песама његових. Све то није остављало код њега никаква утиска.

„Ех, песме! То је спев а не песма. Познавао сам једног човека, једног Грусијца, Мату Лешаву, тај је умео песме да пева. То су песме!... Тај пева — ај, ај, ај!... Гласно врло гласно је певао! Као да га неко мачем у гуши голица... Убио је једног духанчика,*) сад је у Сибирији.“

После сваког повратка, све сам нижи и незнатнији постајао у његовим очима и он то није могао да сакрије од мене. Наши послови већ одавна нису ишли добро. Недељно сам једва могао заслуживати 1—1½ рубљу, и по себи се разуме, да је то било више но мало по нас обоје. Ни просјачење Шакрово није побољшало наш живот. Његов стомак беше мала провала, која је гутала све без разлике, грожђе, лубенице, слане рибе, хлебац, суво воће — и временом је изгледало да се шири у свима правцима и све је више жртава изискивао.

Шакро је почео да ме гони да идемо са Крима указујући с правом на то, да је јесен већ близу а наш пут још доста далек. Пристао сам. Та постигао сам своју жељу, да видим овај део острва, и тако одосмо правцем Федосији у нади да ће мо тамо новаца наћи, јер овога још увек немадосмо. По ново бисмо приморани да живимо од воћа и наде у будућност.

Јадна будућност. Изобиљем нада. које људи у њу полажу, губи готово своју целу драж, чим постане садашњост.

Двадесет миља иза Алуште зауставили смо се, да преноћимо. Наговорио сам Шакру, да иде самном дуж обале, и ако је било мало заходно, али ја сам чезнуо, да могу морски ваздух удисати пуним дахом. Наложили смо ватру и легосмо поред ње. Вече је било дивно. Под нами је мрко зелено море ударало о стене; високо над нами отворено плаво небо у свечаном ћутању а свуд около нас шуштање мирисног цвећа и цвећа. Месец се помолио. Са густог зеленог лишћа јавора падао је сен и гибао се по камењу. Негди је певела птица са примамљивим умилним гласом. Сребрни звуци њени губили су се у ваздуху, који беше испуњем мирним, поверљивом шумом вала. А кад и кад, кад би вали ућутали, чуо се цвркут неког зарезника. Ватра нам је весело горела а пламен њен приличио је каквом великом пламеном свежњу црвеног и жутог цвећа. И она је стварала сен, ал овај је весело играо около, као да се својом живошћу такмачио са леном сени месечевом. Кад кад су одјекивали у ваздуху особени звуци. Далеки хоризонт мора беше пуст и празан, а небо над њиме без облачка — изгледало ми је, као да сам на крају света и гледам у бескрајност, у ту загонетку, која душу очарава... Обузет свечаном лепотом ноћном, био сам као растопљен у небесној хармонији боја, звука и мириса; тихи осећај, да је у близини нешто узвишено испунио је моју душу и срце ми је куцало дрхтајући у блаженој самосвести да живим...

И тада се од једном Шакро гласно насмеја: „Ха, ха, ха! Шта си се тако лудо забленуо! Управо као овца! А, ха, ха, ха!“

Тргох се, као да је одједном гром надамном рикнуо. Али то беше још горе. То је било смешно, али то је било уједно и увредљиво. — Шакру су јуриле сузе од смеха, а ја сам био близу да плачем, али због другог разлога. Запало ми је у гуши, као какав камен; нисам могао да говорим, већ сам га гледао само дивљим очима, што га је још више подстицало на смех. Ваљао се по земљи и држао за трбух, али ја се још увек нисам могао умирити због увреде мени нанесене, јер то беше тешка увреда, коју ми је нанео, и њих мало, који ће ме, како се надам, разумети, јер су једном ваљда слично томе доживели, ти ће у својој унутрашњости поново осетити тежину њену.

„Престани!“ узвикнуо сам, распаљен гневом.

Поплашио се, задрхтао је, али се ипак није могао уздржати. Ропци смеха спопадали су га увек поново. Напео је образе, да су му очи из дупља искочиле и опет се поново зацепио од смеха. Тада сам устао и отишао од њега. Дуго сам ишао немислећи, готово несвесно, испуњен горким осећајем усамљености и увреде. Загрлио сам целу природу, ћутећки из дубине душе исповедио сам јој своју љубав, врелу љубав човека, који је помало и песник. А она, природа, у особи овога Шакра, исмејала ме је због мога заноса.

Још би могао далеко ићи у изнашању моје тужбе, против природе, против Шакра и против сваког животног порекла, када за мном одјекнуше брзи кораци.

„Немој се срдити!“ рече Шакро збуњен, лако ме тапшући по рамени.

„Ти си се Богу молио? Ја то нисам знао. Ја се сам Богу немолим.“

(Наставиће се).

*) Власника једне крчме.

Још се може добити

„РАД“

календар за 1903. год.

ЦЕНА: 35 новч. = 70 потура.

Препродавци имају рабат

33 1/3 %

Поручбине треба упутити на потписаног.

Коста Лера

Нови Сад.

300 хекта

ШЉИВОВИЦЕ

овогодишњег властитог производа има на продају.

Душан Тодорић

Стара Пазова.

752 10 -12

МАЈСКИ САБОР
(1902.)
НАПИСАО
ЈАША ТОМИЋ.

Књига је преко 10 штампаних табака (164 стране). Цена јој је 40 потура. Препродавци имају 33%.

Поручбине се шаљу на адресу

Коста Лера
Нови Сад.

К УПУЉТЕ САМО
СРПСКЕ „ШКОЛСКЕ ЖИГИЦЕ“. 241 78-10

Прва снага, вешт слагач,
(Schweizerdegen)

који је у стању финије и модерне акси денције самостално да ради, и поред тога да прими на себе мађарску, евентуално и немачку коректуру, може добити стално место са добром наплатом у ново- и по најмодернијем стилу уређеној штампарији

Ј. ГРЧИЋА,
у Вел. Бечкереку.

2—3 832

ЈАЈАСТОГ ОБЛИКА
ТОТИШКИ
БРИКЕ-УГАЉ

који је најбоље згодан за ложење соба и кување у кујни, оферирају по најјефтинијој цени

WOLF & TROSTLER
НОВИ САД,
Дунавска улица бр. 7. или на њиховој дрвари, арменска улица.

824 3—5 Телефон бр. 46.

Најлепши божићни поклон
је
Група лозова
МЕРКУР БАНКЕ
250.000 КРУНА МОГУ СЕ ДОБИТИ!

1 држ. добротворни лоз	Цена	4 К — п.
1 „Jószív“-лоз	„	10 К 50 п.
1 четвртина лоза класне лутр.	„	3 К — п.
		22 К 50 п.

Укупно сва три за 20 круна.

819 4—4 Поруке са пошт. упутницом.

MERCURBANK Budapest (Mercurpalais) IV. Váczi-utcza 37,

ПАПУЧАРСКА РАДЊА
Т. Ј. Стојановића
У МИТРОВИЦИ

потребује четири добра спомоћника, који одма могу у радњу ступити.

827 3—3

На сваком листу водени знак.

СВЕТСКИ ЕКСПОРТ!

Прави египатски папирни омотци за цигаретле (Hülsen) јесте

AIDA

а које су свуда припознате за најбоље за здравље посве нешкодљиве.

289 40-40

Добија се у главним и споредним трафикама

СВЕТСКИ ЕКСПОРТ!

ОСНОВАНА 1900.
Прва српска ципеларска задруга
[КАО ЗАДРУГА]
У НОВОМЕ САДУ

У пажњи нека је нашем српском свету

Прва српска ципеларска задруга у Новоме Саду.

Наша је задруга по трговачком закону потврђена и протоколисана под бројем 5442/1900. III. књига 170. страна.

Удруженом снагом и капиталом у стању смо да издржимо сваку конкуренцију и задовољићемо сваку нашу поштовану муштерију, како у цени, тако и у изради.

Имамо на стоваришту у великом избору готове добре, сваковрсне јевтине робе у мушким и женским ципелама, чизмама и т. д. а снабдели смо се у велико свима врстама кожа и осталог материјала, који спадају у ципеларску струку. — Ми ћемо свима нашим поштованим муштеријама на захтев направити нарочите калупе, те ће вазда бити са стране довољна једна дописна карта, да се дотична наруџбина брзо и тачно изведе. — Наш дућан налази се у Ћурчијској улици број 11. преко од „Српске задруге за међусобно помагање и штедњу“, а наша радионица у кући бившој Недељковићевој бр. 3 на главној пијаци.

Препоручујемо се поново свој поштованој српској публици и бележимо се с поштовањем

ПРВА СРПСКА ЦИПЕЛАРСКА ЗАДРУГА
(КАО ЗАДРУГА)
У НОВОМЕ САДУ.

1— 833

Готов је и већ се разашиље
ДРУГИ ДЕО
СРПСКОГ И НЕМАЧКОГ РЕЧНИКА
ЗА ДЕЦУ,
СРПСКИ И НЕМАЧКИ ДЕО
КОГА ЈЕ ПРИРЕДИО ГИМНАЗИСКИ ПРОФЕСОР
Л. М. МАТИЋ.

Тако сада дакле могу се добити

обадва дела:

I. део немачко-српски — цена 1 фор. 25 (2 К 50)
II. део српско-немачки — цена 1 фор. 25 (2 К 50)

у врло лепом и практичном издању у платненом увезу.

Ко жели оба дела заједно у једној књизи може имати — а цена је 2 ф. 50 (5 круна).

Ко нам за речник новац у напред пошаље било за први или за други део — или оба дела заједно, нека изволи додати још 25 потура, па ће добити књигу рекомандовано — сигурно да се на пошти не изгуби.

НОВИ САД, децембра 1902.

СРПСКА ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА И ШТАМПАРИЈА
БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА.

830 1—10

ЈЕДИНИ ПРАВИ ЕНГЛЕСКИ
БАЛЗАМ A. THIERRY-A АПАТЕКАРА
ПРЕГЛЕДАНО И ПРЕПОРУЧЕНО ОД ЗДРАВСТВЕНИХ ВЛАСТИ.

Паковање флаша под заштитом трговн. закона.

Овај балзам може се употребити споља и изнутра. Он: 1.) Недостижив лек против свих плућних и грудних болести, ублажује катар и умањује лучење слузи, отклања кашаљ, који иде с боловима и лечи најзастарелије болести. 2.) Од ванредног је утецаја против запаљења грла, промуклости, против осталих болести у грлу. 3.) Коренито уклања гровнице. 4.) Ванредно лечи болести у стомаку и цревима и кидање у телу. 5.) Нежно поправља столицу и чисти крв, чисти бубреге, ослобађа од меланхолије и хипохондрије, поправља апетит и варење. 6.) При спољној употреби је од ванредног утецаја на ране, на нове и старе ожиљке, израстке на телу, на опечене у смрзнуте удове, на огреботине, аушлоге итд. отклања главобољу, зујање, севање, реуму, зујање у ушима итд. Пазите увек на овде прикључену заштитну марку са зеленом дувном. Од фалзификата се може најлакше сачувати на тај начин, ако се од мене директно наручи. У патент-картонима разашиљем за Аустро-Угарску на сваку стотину франкирано 12 малих или 5 двоструких флаша за 4 круне. За Босну и Херцеговину 4 круре 60 потура. Мање се не разашиље. Разашиље се само уз претходну пошиљку новца или уз пошиљку капаре.

Зашто патите? када ћете против сваке и сваковрсне ране наћи сигурна лека, те скоро увек избећи тешко и опасно оперирање и ампутирање употребом

CENTIFOLIA-МАШЋУ
једино право од апатекара **A. Thierry-a.**

Ванредно је лековито при лечењу рана, а недостиживо при ублаживању болова. — Права Centifolium-маст може се употребити: код рђавих грудних болести породиља, против тврдоће груди у дојиља. против немања млека, против ротлауфа, бруха, отворених костију, против ишчашивања главкова и код рана од убода и удара, при уклањању страних материја као песка, стакла, трња, кугала из тела, код свакојаких отока, израштаја и чирова, код карбункула и рака, најпосле против гљиста, против подбијености ногу од хода, против рана од опека и мраза против рана од дугог лежања, код деце и болесника, отока у грлу, усирене крви, зујање у ушима итд. — Разашиљање искључиво уз претходну пошиљку новца. Две теглице заједно с паковањем и поштарином 3 К и 60 пот. На расположењу стоје многе оригиналне сведоџбе. Молим свакога да се чува фалзификата, јер немају никаквог утецаја те нека пази, да ли је на теглици горња заштитна марка, и да ли је ужежена моја адреса: **Schutzengel-Apotheke des Thierry (Adolf) LIMITED in Pregrada**

Ова два лека, која су у лековитости ненадмашива нису изложена кварењу, на против што су старија тим су лековитија и од већег утецаја, не шкоди им ни мраз ни жега, могу се дакле употребити у свако доба године. Помажу и лече скоро у сваком случају са успехом, бар док не стигне лечник, али наравно не смеју се употребљавати фалзификати ни други слични помоћни лекови, који немају никакве вредности ни утецаја и за које се узалуд избацује новац, него треба употребљавати ове јавне опробане, јефтине и поуздане, а поред тога сасвим невине лекове светскога гласа, који треба да стоји у свакој породици у приправности за сваку могућност. Где се не могу добити праве са свим горе назначеним знацима о ваљаности, онда треба директно наручити и адресирати:

An Apotheker Thierry (Adolf) LIMITED Schutzengel-Apotheke
in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

Главно стовариште у Будимпешти код апотекара **J. v. Török**, у Загребу код апотекара **S. Mittelbach**, и у Бечу код апотекара **C. Brady**.

772 3—20

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадзаровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.